

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

Р І Ш Е Н Н Я

До протоколу № 39
від 15 липня 2020 року

**Про проект Закону України
“Про внесення змін до Податкового кодексу України
щодо неприбуткового статусу закладів вищої освіти та наукових установ”
(реєстр. № 2169 від 24.09.2019)**

Головним комітетом з опрацювання цього проекту Закону є Комітет Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики.

У законопроекті шляхом внесення змін до Податкового кодексу України пропонується запровадження терміну “суспільна інституція” із збереженням умов оподаткування, передбачених для закладів вищої освіти, які діють у статусі бюджетних установ. Зокрема, передбачається: віднести суспільні інституції до неприбуткових організацій; звільнити суспільні інституції та бюджетні установи від сплати рентної плати за спеціальне використання води; звільнити об’єкти нежитлової нерухомості суспільних інституцій, у разі, якщо вони використовуються для освітньої, наукової і культурної діяльності, від оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; звільнити суспільні інституції від сплати земельного податку тощо.

Метою законопроекту є створення умов для розвитку закладів вищої освіти шляхом надання їм фінансової, організаційної та кадрової автономії. Досягнення цієї мети відбудеться за рахунок приведення норм Податкового кодексу України у відповідність із освітнім законодавством України, зокрема у частині діяльності закладів вищої освіти як суспільних інституцій.

На думку авторів, реалізація законопроекту не потребує додаткових витрат з Державного бюджету України.

Головне науково-експертне управління висловило до законопроекту низку пропозицій та зауважень і рекомендує за результатами розгляду у першому читанні повернути його суб’єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання з урахуванням висловлених зауважень і пропозицій.

Внесений законопроект системно пов’язаний з проектами законів України “Про внесення змін до законів України щодо фінансування вищої освіти” (реєстр. № 2170 від 24.09.2019) та “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо

фінансування вищої освіти” (реєстр. № 2171 від 24.09.2019), зокрема у всіх цих проектах вживається поняття “суспільна інституція”.

При цьому ані змін до глосарію Податкового кодексу України, ані посилання на Закон України “Про вищу освіту” (з урахуванням пропозицій законопроекту № 2170), в якому передбачається дати визначення цього терміну, змінами до Податкового кодексу України не передбачається.

Водночас відсутність у проекті визначення терміну “суспільна інституція”, з одного боку, а також притаманні поняттю “суспільна інституція” змістовні вади в контексті визначення його природи, статусу, суб’єктивного складу та співвідношення у різній конфігурації з поняттями “бюджетна установа”, “небюджетна установа”, “неприбуткова установа”, “приватний заклад освіти”, з другого боку, переносять ризики проблемного застосування відповідних норм Закону України “Про вищу освіту” та Бюджетного кодексу України (у разі прийняття законопроектів №№ 2170 та 2171) і в Податковий кодекс України, у приписах якого використовується поняття “суспільна інституція”, особливо у поєднанні з поняттям “бюджетна установа”.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету на засіданні 27 листопада 2019 року (протокол № 14) розглянув проект Закону України “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо неприбуткового статусу закладів вищої освіти та наукових установ” (реєстр. № 2169 від 24.09.2019), поданий народними депутатами України Совсун І.Р. та Цабалем В.В., і прийняв рішення, що законопроект матиме вплив на показники бюджету (призведе до зменшення доходів державного бюджету і місцевих бюджетів відповідно від податку на додану вартість, податку на прибуток підприємств, податку на доходи фізичних осіб, рентної плати, податку на майно, а також потребуватиме додаткових видатків державного бюджету для компенсації втрат доходів місцевих бюджетів). У разі прийняття відповідного закону до 15 липня 2020 року він має вводитися в дію не раніше 1 січня 2021 року, а після 15 липня 2020 року – не раніше 1 січня 2022 року (або 1 січня наступного за цим року залежно від часу прийняття закону).

Державною податковою службою України не підтримується цей законопроект, оскільки запропоноване суперечить основним принципам побудови системи оподаткування, визначеним статтею 4 Податкового кодексу України, зокрема рівності усіх платників податків перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації, забезпечення однакового підходу до всіх платників податків.

Враховуючи те, що згідно з п.10.1 статті 10 Податкового кодексу України податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, та земельний податок належать до місцевих податків, пропозиція стосовно звільнення від їх сплати суб’єктів господарювання призведе до втрат місцевих бюджетів.

Водночас відповідно до ст. 103 Бюджетного кодексу України надання державою податкових пільг, які зменшують доходи місцевих бюджетів, має супроводжуватися наданням додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на компенсацію відповідних втрат доходів місцевих бюджетів.

При цьому частиною першою статті 27 Бюджетного кодексу України встановлено, що до законопроекту, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету, суб’єкт права законодавчої ініціативи зобов’язаний надати фінансово-

економічне обґрунтування. Однак у супровідних до проекту документах необхідних розрахунків та пропозицій щодо джерел покриття втрат бюджету не надано.

Міністерство освіти і науки України надало низку зауважень і пропозицій до законопроекту і вважає, зокрема, що запропонований авторами підхід є дискримінуючим щодо наукових установ, фінансово-економічні відносини яких, незважаючи на відповідну назву законопроекту, залишаються неврегульованими в повному обсязі.

Крім того, чинна редакція терміну “суспільні інституції” та зміни, пропоновані у підпункті 282.1.7 пункту 282.1 статті 282 Податкового кодексу України, унеможливають звільнення від сплати податку навчально-дослідні господарства, університетські клініки, наукові підрозділи закладів вищої освіти тощо.

Варто зауважити, що 6 червня 2019 року було прийнято Закон України “Про фахову передвищу освіту”, однак у законопроекті повністю відсутні як заклади фахової передвищої освіти, так і здобувачі такої освіти.

Національна академія педагогічних наук України висловила до законопроекту низку суттєвих зауважень і пропозицій (лист від 31.10.2019 № 2-6/417).

Профспілка працівників освіти і науки України звертає увагу на необхідність узгодження законопроекту з Законом України “Про фахову передвищу освіту”.

Підкомітет з питань вищої освіти, розглянувши та обговоривши на своєму засіданні 27.11.2019 р. зазначений законопроект, а також, беручи до уваги висновки Головного науково-експертного управління, Комітету Верховної Ради України з питань бюджету, Державної податкової служби України, Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України, Профспілки працівників освіти і науки України, рекомендує повернути його суб'єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

Враховуючи зазначене, **Комітет з питань освіти, науки та інновацій вирішив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 1 частини третьої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проект Закону України “Про внесення змін до Податкового кодексу України Закону України щодо неприбуткового статусу закладів вищої освіти та наукових установ” (реєстр. № 2169 від 24.09.2019), поданий народними депутатами України Совсун І.Р. та Цабалем В.В., повернути суб'єктам права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

2. Направити це Рішення Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики, який є головним з опрацювання цього законопроекту.

Голова Комітету

С.В. Бабак